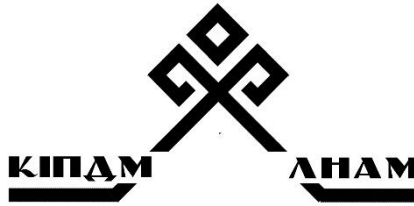

Косівський інститут прикладного декоративного мистецтва
Львівської національної академії мистецтв
Кафедра «Дизайн»

ІЛЮСТРУВАННЯ ДРУКОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Силабус

Для студентів IV курсу денної форми навчання

Рівень вищої освіти	<u>перший рівень</u>	Кафедра	Дизайн
Ступінь вищої освіти	<u>бакалавр</u>	<u>Вид дисципліни</u>	нормативна
Галузь знань	<u>02 Культура і мистецтво</u>	<u>Рік навчання</u>	IV
Спеціальність	<u>022.01 Графічний дизайн</u>	<u>Семестри</u>	V III

Викладач: Бович-Углер Л. Ю. старший викладач кафедри «Дизайн»

E-mail: luugler@gmail.com

Консультації

за адресою: м. Косів, вул. Міцкевича 2, поверх 2, аудиторія 15

Комунікація з викладачем:

Заняття та додаткові консультації з викладачем відбуваються в інституті згідно розкладу занять та у визначені дні та години. Окрім визначених занять офіційним каналом комунікації з викладачем є листування електронною поштою, а також створені навчальні групи у Viber, Telegram де студенти можуть отримати відповіді на запитання та індивідуальне пояснення програмового матеріалу. У разі необхідності додаткової консультації, ескізи практичних завдань студенти можуть надіслати на пошту викладача чи у групу.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ECTS (180 години) з них 90 - аудиторних (4 лекційних, 86 практичних), 90 - самостійних. Структура дисципліни містить 1 модуль, 6 змістових модулів і 15 тем.

Необхідне обладнання:

Альбом для ескізів, олівець, фарби (гуаш, акварель), туш, перо, пензель. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет, графічний планшет, цифрова фотокамера тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет.

Анотація до курсу «Ілюстрування друкованої продукції»

Курс «Ілюстрація друкованої продукції» дає базисну основу для формування професійно-кваліфікаційних знань дизайнера-графіка та сприяє вивчення основних засобів та методів ілюстрації друкованої продукції, а також графічної стилізації об'єктів творчості з подальшою індивідуальною трансформацією у новий графічний твір. Дисципліна сприяє розвитку образного й творчого мислення, оволодінню знаннями та навиками що формує фаховий рівень студента, ілюстратора різноманітної друкованої продукції.

Предмет тісно пов'язаний із фаховими дисциплінами: «Композицією», «Основами комп'ютерної графіки», «Комунікативним дизайном», «Шрифтами і типографікою», «Книжковою ілюстрацією», «Фотомистецтвом».

Формат дисципліни

Програма дисципліни побудована на циклі теоретичних лекцій, практичних аудиторних завдань і передбачає самостійну роботу студентів. Самостійна робота студентів спрямована на завершення практичних завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, виконання ескізів та оригіналів практичних робіт, а також полягає в удосконаленні й закріпленні знань та навиків одержаних в результаті аудиторних занять.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни сприяє оволодінню знаннями та вміннями ілюстрування друкованої продукції, підвищує естетичний рівень творчої особистості. Дана програма зосереджена реалізації нових знань, умінь та навичок, які необхідні для творчої діяльності студента та його дизайнерських розробок.

Завдання курсу «Ілюстрування друкованої продукції» полягає у розвитку способу вираження дизайнерського проекту. Здобуття навиків вирішення графічного твору, а також застосування їх за допомогою класичних і сучасних методів, включаючи комп'ютерну графіку, вміння підготувати свій твір до поліграфічного виконання. Дисципліна сприяє розвитку індивідуального асоціативного мислення студента та професійної грамоти.

Дисципліна формує спеціальні (фахові) компетентності (СК)

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК8. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини й громадянина в Україні.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

- ФК1. Здатність володіти фаховою термінологією, теорією і методикою дизайну.
- ФК2. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, ураховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.
- ФК3. Базова здатність до образного та асоціативного мислення, розуміння та застосування критеріїв естетичної оцінки.
- ФК4. Здатність здійснювати творчу діяльність на базі професійних знань та навичок, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову.
- ФК7. Здатність створювати та реалізовувати власні дизайнерські концепції у практичній діяльності, аргументовані знанням художніх стилів різних епох, володінням класичними й сучасними технологіями.
- ФК8. Здатність володіти навичками використання сучасних програм із комп'ютерної графіки для створення об'єктів графічного дизайну.
- ФК9. Здатність володіти відповідними технологічними засобами для виконання ескізу, проекту, макету.
- ФК10. Здатність інтегрувати професійні знання та навички й використовувати їх у процесі створення художнього образу у графічному дизайні.

Очікувані програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), демонструвати розвинуту творчу уяву.
- ПРН5. Застосовувати практичні навички з проектування та технології виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності.
- ПРН7. Використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову.
- ПРН10. Знаходити образне вирішення та аналізувати функціональне призначення графічного проекту.
- ПРН14. Застосовувати знання з історії дизайну та теорії реклами й брендингу у професійній діяльності, упроваджувати український та зарубіжний дизайнерський досвід.

Політика курсу

Вимоги викладача та правила поведінки студентів на заняттях.

Комунікація та спільна співпраця є важливими компонентами засвоєння знань і професійних компетентностей під час вивчення курсу (модуля). Студент і викладач несуть спільну відповідальність за створення безпечного і сприятливого навчального середовища.

Правила викладача:

1. Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності студент має запитати дозволу вийти з аудиторії. Під час аудиторних занять заборонено користуватися й іншими цифровими електронними пристроями, які мають бути вимкнені або переведені у беззвучний режим. Ноутбуки чи планшети можуть використовуватися лише для виконання навчальних завдань.
2. Вітається власна думка за темою заняття, креативність студента, аргументоване відстоювання позиції та толерантне відношення до колег.

Політика відвідуваності:

3. Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання. Якщо пропуски становлять більше 50 % аудиторних занять то вважається, що такий студент не засвоїв програмовий матеріал курсу в повному обсязі, тому кількість балів на модульному контролі може становити не більше 60.
4. Усі практичні завдання, які передбачені навчальною програмою дисципліни, повинні бути виконанні вчасно та в повному обсязі, а також належним чином оформлені та представлені на екзаменаційну сесію. У разі незадовільної оцінки студент має право перездати курс у 7-денний термін.

Академічна доброчесність:

5. Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (під час композиційного пошуку рішення теми, виконанні ескізів та оригіналів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічені елементи плагіату, студент втрачає право отримати бали за виконане завдання.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

6. Студенти мають право користуватися методичним забезпеченням та власними навчальними посібниками викладачів кафедри, а також унаочненим матеріалом і літературою за фахом.

Календарно-тематичний план дисципліни «Ілюстрування друкованої продукції»

Дата тижні	Назва змістових модулів і тем	Форма заняття	Кількість годин	Методи викладу	Модульний контроль
Тиж.15	Модуль 3. Пізнавальна ілюстрація в інформаційному дизайні.		180 год.		Екзамен-перегляд
Тиж.1	Змістовий модуль 7. Художньо-пізнавальна форма навчальної ілюстрації.		8 год.		
	Тема 1. Роль художньо-пізнавальних зображень у друкованих навчальних виданнях.	Лекція	1 год.	Фронтальне пояснення	Усне опитування, усний аналіз
	Тема 2. Різновид графічних наочно-демонстраційних матеріалів.	Лекція	1 год.	Фронтальне пояснення	Усне опитування, усний аналіз
	Тема 3. Навчальна таблиця як засіб наочності в навчальному процесі.	Лекція	1 год.	Демонстрація унаочнення	Фронтальна бесіда
	Тема 4. Основні аспекти ілюстрування навчальних таблиць та плакатів. Класифікація наочних зображень.	Практична робота	3 год.	Робота з інтернет джерелами	Збір інформації за тематикою
	Визначити типи наочних зображень в інформаційній графіці. Проаналізувати різні види художньо-пізнавальної ілюстрації.	Самостійна робота	2 год.	Засвоєння нового матеріалу.	Фронтальна бесіда, усний аналіз
Тиж.14	Змістовий модуль 8. Дизайн-проект навчальної таблиці.		172 год.		Поточний перегляд
	Тема 1. Основні етапи проектування об'єктів інформаційного дизайну. Методичні засади та особливості художнього-пізнавального оформлення навчальних таблиць.	Лекція	1 год.	Фронтальне пояснення Демонстрація унаочності	Проміжний контроль Усний аналіз
Тиж.1	Тема 2. Визначення тематики та концептуального образу таблиці.	Практична робота	5 год.	Аналіз матеріалу	Збір матеріалу за тематикою
	Вивчити та проаналізувати різні види наочних навчальних матеріалів. Розробити дизайн-концепцію проектування навчальної таблиці.	Самостійна робота	6 год.	Засвоєння нового матеріалу.	Варіативне ескізування

Тиж.1	Тема 3. Вибір та аналіз інформаційного матеріалу відповідно до тематики.	Практична робота	6 год.	Робота з джерелом творчості	Зарисовки джерела творчості
	Обрати тематику та ґрунтовно опрацювати вид навчального матеріалу. Зібрати інформаційно-навчальний матеріал згідно з тематикою.	Самостійна робота	8 год.	Ознайомлення з джерелом творчості	Збір інформації Начерки джерела
Тиж.1	Тема 4. Підбір ілюстративного матеріалу та опрацювання графічних зображень.	Практична робота	6 год.	Пошуково-творчий метод	Творчі ескізи
	Проаналізувати наукові критерії графічного зображення та концептуально обґрунтувати кожну ілюстрацію згідно навчального матеріалу.	Самостійна робота	8 год.	Застосування набутих умінь	Творчі ескізи.
Тиж.1	Тема 5. Структурування інформації. Підпорядкування тексту та ілюстративних матеріалів концепції проекту.	Практична робота	6 год.	Індивідуальні консультації	Графічних зображень ілюстрацій
	Структурувати наукову інформацію (текстову та ілюстративну) та підпорядкувати в наочну форму дизайн-проекту.	Самостійна робота	8 год.	Робота в графічних редакторах	Серія фор-ескізів
Тиж.3	Тема 6. Застосування візуальної мови та художньо-графічної образності в розробці навчально-пізнавальних ілюстрацій.	Практична робота	18 год.	Використання комп'ютерних технологій	Розробка графічних ілюстрацій
	Художньо-графічна індивідуальна стилізація ілюстративного зображення. Рисунок ілюстрацій	Самостійна робота	12 год.	Застосування набутих умінь	Рисунок ілюстрацій
Тиж.2	Тема 7. Модульне конструювання. Створення модульної сітки дизайн-проекту.	Практична робота	12 год.	Індивідуальні консультації	Модульна сітка Дизайн-проекту
	Розробити композиційну побудову навчальної таблиці відповідно до концепції та задуму.	Самостійна робота	10 год.	Застосування набутих знань	Творчі ескізи
Тиж.2	Тема 8. Колірне оформлення завдання.	Практична робота	12 год.	Індивідуальні консультації	Варіативне ескізування
	Визначити колористично-тональне рішення навчальної таблиці (монохромне, поліхромне) відповідно до творчого задуму та тематики.	Самостійна робота	12 год.	Робота з джерелами	Ілюстрації в кольорі

Тиж. 1	Тема 9. Організація шрифтового елемента навчальної таблиці.	Практична робота	6 год.	Вивчення нового матеріалу	Розробка шрифтової частини
	Опрацювати шрифтове оформлення навчальної таблиці. Верстка тексту в графічних редакторах.	Самостійна робота	8 год.	Застосування набутих умінь	Верстка шрифтового елемента
Тиж. 1	Тема 10. Підготовка макету навчальних таблиць до друку.	Практична робота	6 год.	Застосування набутих знань	Редагування таблиць
	Підготовка до друку макети навчальних таблиць за допомогою графічних редакторів	Самостійна робота	8 год.	Застосування набутих умінь	Друк навчальних таблиць
Тиж. 1	Тема 11. Виконання курсового проекту.	Практична робота	6 год.	Індивідуальні консультації	Розробка проекту Проект Ф А1
	Опрацювати шрифтовий елемент проекту засобами графічних редакторів. Підготувати до друку та роздрукувати курсовий проект.	Самостійна робота	8 год.	Застосування набутих знань	Проект Ф А1

Політика виставлення балів

При оцінюванні враховуються бали набрані на поточному контролі (здача змістових модулів), підсумковому контролі (екзамен-перегляд) та за самостійну роботу. На результат оцінювання також впливає присутність студента на заняттях та його активність під час практичної роботи.

Максимальна кількість балів за вивчення даного курсу становить 100 балів: 70 балів за практичні завдання виконані впродовж семестру, знання теоретичного матеріалу і 30 балів за екзамен.

Система бонусів. Передбачено додаткові бали за мистецьку активність студента під час навчання: участь у всеукраїнських художніх виставках, конкурсах та олімпіадах. Максимальна кількість балів: 10.

Розподіл балів які, отримують студенти

Поточний контроль знань		Підсумковий контроль		Сума
Модуль 3		залік	екзамен	
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		20	100
10	70			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен, курсовий проект (робота), практика	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання практичної роботи

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Вичерпне розкриття змісту завдання. Засвоєння викладеного теоретичного матеріалу в повному обсязі.	15
2	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Грамотний детальний структурний та технічний аналіз об'єкту творчості з метою визначення його найхарактерніших ознак та особливостей.	10
3	Знаходити образне вирішення та аналізувати функціональне призначення графічного проекту. Формування концепції та дизайн-ідеї графічного твору.	10
4	Організація декоративно-площинного вирішення композиції зображення та її складових. Вміння трансформувати джерело творчості з подальшою авторської інтерпретацією його у творчий задум.	10
5	Творчий асоціативний підхід в індивідуальному стилістичному вирішенні ілюстративного зображення. Здатність до образного та асоціативного мислення. Демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову під час виконання практичного завдання.	15
6	Індивідуальний пошук графічної мови виконання поставленого завдання. Використання набутих вмінь та навиків у графічному вираженні ідейного задуму. Здатність володіти навичками використання сучасних програм комп'ютерної графіки при створення об'єктів графічного дизайну.	15
7	Вираження композиційної єдності завдання з використанням основних виражальних засобів проектної та комп'ютерної графіки. Вдале графічне, тональне та монохромне рішення завдання. Здатність володіти відповідними технологічними засобами для виконання ескізу, проекту, макету.	15
8	Висока акуратність виконання й якісне оформлення роботи.	10
Разом		100

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка за національною шкалою	Сума балів	Оцінка ECTS	Визначення
Відмінно	90-100	A	<p>Вичерпне розкриття змісту завдання. Засвоєння викладеного теоретичного матеріалу в повному обсязі. На високому рівні виконання всіх етапів навчального завдання, що передбачає використання набутих практичних навиків та вмінь. Грамотне композиційне вирішення графічного аркуша. Ґрунтовне застосування особливостей технологічного процесу виконання роботи. Творчий індивідуальний підхід у створенні ілюстративного зображення з вираженням художнього та проектного образу засобами трансформації джерела творчості. Здатність до образного та асоціативного мислення. Демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову під час виконання практичного завдання. Самостійний вибір способів виконання роботи. Вміле використання основних графічних засобів та технік поліхромної графіки. Вільне застосування необхідного програмного забезпечення та інструментів при виконанні творчих завдань. Здатність володіти навичками використання сучасних програм із комп'ютерної графіки для створення об'єктів графічного дизайну. Відповідними технічними засобами вираження композиційної єдності завдання. Вдале графічне, тональне та колористичне рішення завдання. Висока акуратність виконання й якісне оформлення роботи.</p>
Добре	74-89	BC	<p>Розкриття змісту завдання та вирішення поставленої проблеми. Виявлення системних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань. Стійкі практичні навички, але при виконання роботи в матеріалі допущені незначні технологічні помилки, відтворення творчого задуму недостатньо відповідає поставленому завданню. Правильна, але не досить виразне стилізація графічного зображення. Недостатньо виражена</p>

			<p>стилістична мова та художній образ ілюстрацій, графічне зображення відповідає трансформації джерела творчості. Незначні порушення в композиції графічного аркуша. Вміння користуватися основними виражальними засобами та техніками проектної графіки. Здатність володіти навичками використання комп'ютерної графіки для створення об'єктів графічного дизайну. Здатність до самостійного опрацювання практичних завдань.</p>
Задовільно	60-73	D	<p>Недостатнє розкриття змісту завдання. Виявлення знань навчального матеріалу на достатньому рівні для подальшого вивчення фахової дисципліни. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний виправити їх за допомогою викладача. Слабе вираження образної стилістичної мови ілюстрації відповідності до джерела творчості. Невиразність графічної мови виконання завдання. Можливість самостійного виконання роботи в матеріалі, але з порушеннями технологічного процесу. Недостатня охайність виконання роботи. Поверхнева обізнаність основної та додаткової літератури.</p>
Незадовільно	35-59	FX	<p>Часткове засвоєння навчального матеріалу, недостатньо сформовані практичні навички та вміння. Невиконання завдань в повному обсязі. Практичні роботи містять суттєві помилки, які потребують подальшого усунення. Відсутність образно-графічної та композиційної виразності завдання. Можливе повторне складання курсу.</p>
Незадовільно	0-34	F	<p>Незасвоєння більшої частини програмового матеріалу, невпевнене володіння основними термінами та поняттями, що передбачені навчальним курсом. Значні помилки в практичних завданнях. Не володіння відповідними вміннями й навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань. Нездатність до самостійного виконання роботи в матеріалі. Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни.</p>

Методи навчання

1. Словесний (лекції, фронтальне пояснення, бесіди, індивідуальні консультації).
2. Наочний (демонстрація робіт, практичних зразків, власний приклад).
3. Практичний (практичні заняття, варіативне ескізування, тренувальні вправи).
4. Самостійна робота.

Програма дисципліни «Ілюстрування друкованої продукції» передбачає також дистанційну форму навчання. В умовах карантинних обмежень навчальний процес в інституті здійснюється за змішаною формою. Лекційні заняття проводяться згідно з визначеним розкладом на платформі Google Meet.

Практичні заняття відбуваються наступним чином:

1. Створення груп у мережах Інтернету: Viber, Telegram за участю всіх студентів відповідно до курсу та дисципліни. Заняття ведуться дистанційно згідно з визначеним розкладом занять.
2. Фронтальне загальне пояснення практичного завдання відповідно до теми
3. Демонстрація унаочного матеріалу, методом завантаження фотографій.
6. Варіативне ескізування та контроль самостійної роботи.
7. Індивідуальні консультації творчих ескізів практичних завдань відповідно до теми дисципліни. Консультації проводяться відповідно до розкладу занять, а також додатково в індивідуальному порядку.
8. Проміжних контроль змістових модулів дисципліни проводиться засобами огляду фотографій виконаних практичних робіт.

Підсумковий контроль знань

Перелік завдань, що виставляються на екзамен-перегляд, I семестр.

1. Курсовий проект навчальних таблиць.
Вирішення: цифровий друк. Ф проекту А1
Матеріали: графічні редактори за вибором студента.
2. Серія навчальних таблиць (3 графічні роботи) Ф А1
Вирішення: цифровий друк.
Матеріали: графічні редактори за вибором студента.

Методичне забезпечення

1. Цифрова бібліотека, репродукції і оригінали книг та ілюстрацій, необхідних для консультацій. Унаочнений матеріал.
2. Аудиторія для індивідуальних консультацій і практичних занять.
3. Комп'ютерний клас, обладнаний персональними комп'ютерами Pentium-4 з сканерами і принтерами.

Література для вивчення дисципліни

1. Бович-Углер Л. Ю. Проектна графіка: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]– Косів: КПДМ ЛНАМ, 2017.-96 с.
2. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: підручник [для студентів вищих навчальних закладів] М. Я. Куленко – К.: Кондор, 2006. – 492с.
1. Иллюстрированная книга. Синтез слова и изображения Сборник статей и материалов, Учеб. пособие, составитель – Н.А. Гончарова М., МГУП 2002.
2. Котляров А.С. Композиционная структура изображения Учебное пособие - М., Университетская книга, 2008.
3. Кудрявцева Е.С. Собеседники поэзии и природы. Искусство художников детской книги. М., 2009.
4. Герчук Ю.Я. Художественная структура книги – М., «Искусство» 1984.
5. Розанова Н.Н. К вопросу о зрительной интерпретации произведений художественной литературы – М., МГУП 1999.
6. Розанова Н.Н. П.А. Флоренский о графике и о книге в контексте общих вопросов философии культуры – М., МГУП 1999.
7. Ратковски Н. Профессия – иллюстратор. – Манн, Иванов и Фербер, 2012.
8. Все о технике иллюстрации. – М:Арт-Родник, 2002
9. Яремків М.М. Композиція. Творчі основи зображення. - Т., 2005.
10. Волкотруб И.Т. Основы художественного конструирования. - К., 1982.
11. Лауэр Д., Пентак С., Основы дизайна. - Питер, 2014.
12. Лесник В. Графический дизайн (основы профессии) / Изд-во ИндексМаркет, 2011.—416с.
13. Петерсон Э., Прилипко А., Наш мир рекламы, ИП "Хелмон". - Минск, 1995.
14. Розенсон И. Основы теории дизайна. — Питер, 2006. — 224 с.
15. С. В. Глушаков: Adobe. Все для дизайна. - Харьков.: Фолио, 2002.
16. Туэмлоу Э. Графический дизайн. Фирменный стиль, новейшие технологии и креативные идеи. — М.: АСТ, 2007. — 256 с.
17. Хайди Толивер Нигро, Технологии печати, Принт Медиа центр. - М., 2006.
18. Яремків М.М. Композиція. Творчі основи зображення. - Т., 2005.